

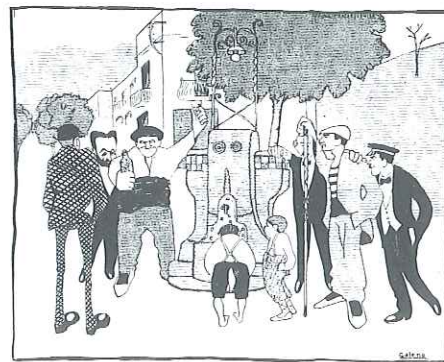
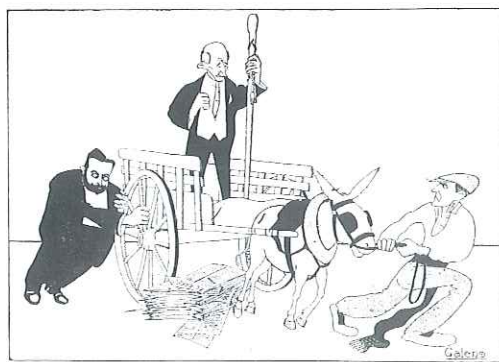
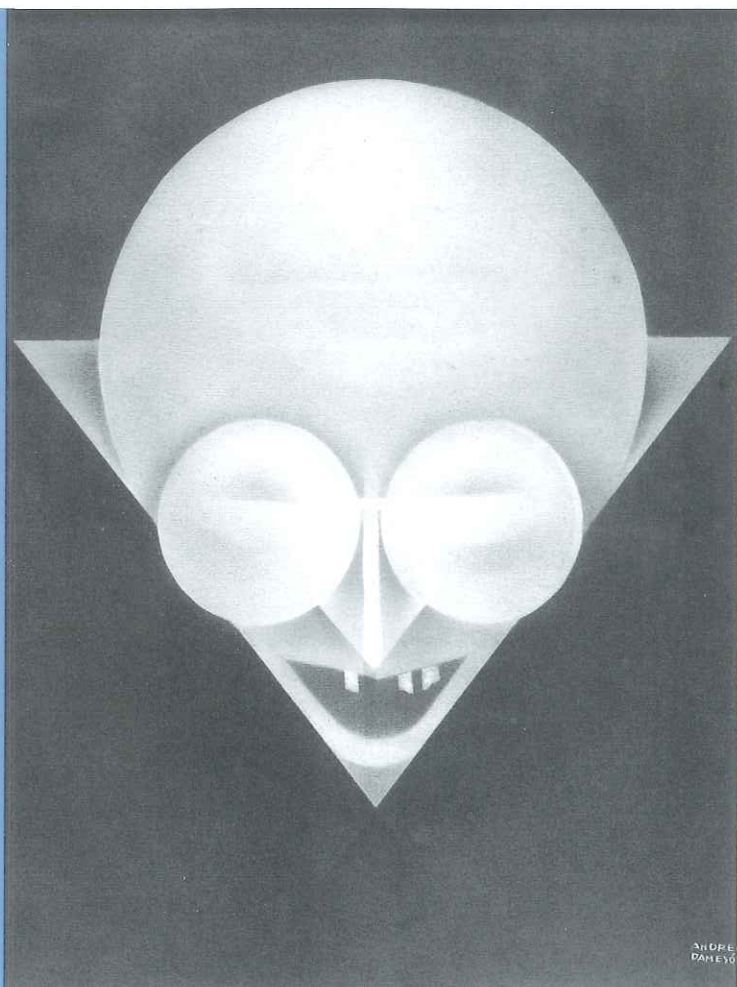
Andreu Dameson

Sala Municipal d'Exposicions
La Garriga

Centunenari de l'artista garriguenc

La Garriga, 1897 - Buenos Aires, 1968

Exposició
de dibuixos
i caricatures

El Xàfec L'Esquella de la Torrarxa La Campana de Gràcia

De la seva etapa formativa, destaquen les seves primeres obres a *El Xàfec* (1915-1916) on, sota el pseudònim *Galeno*, satiritza personatges populars de la localitat prenent com a referència l'imaginari popular (diables, gegants, capgrossos...). És una obra encara tímida; els fons són simples línies d'horitzó i l'expressivitat es reflecteix a les mans i als rostres dels personatges.

El 1918 fa el primer viatge a París, centre cultural i artístic de l'època; hi estudia dibuix i s'impregna de les tendències artístiques de la capital francesa.

A mitjans dels anys 20 treballa a *L'Esquella de la Torratxa* i a *La Campana de Gràcia*, publicacions barcelonines de difusió nacional, així com als almanacs editats per ambdues publicacions. S'aprecia estilísticament una ràpida evolució de la seva obra: els fons s'integren als cossos mitjançant un treball molt acurat de línies contínues, les caricatures s'inspiren en els traços cal·ligràfics i els referents es diversifiquen - en destaquen Vesalius, Opisso, McManus i Cases.

El de l'esquerra—Sempre he treballat per votar i he treballat per la terra causa i mai em dona trinx de l'altre.
El de la dreta—No t'espantis Ramonet, si no ho trobes tu, ja ho trobarà el teu fill o el teu net.

Una nova influència artística, fruit d'una estada a Buenos Aires (1923-1924), amplia els seus coneixements tècnics.

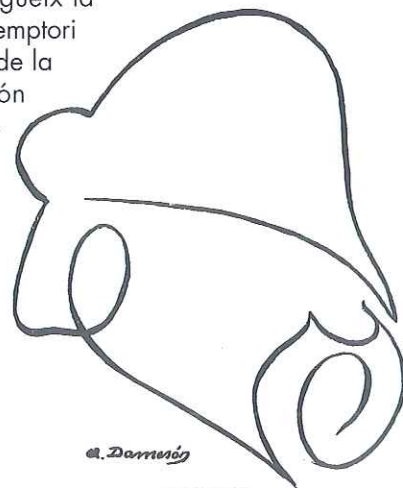
La Gralla

Cartells de Festa Major
El Congost Primeres exposicions

En aquesta època comença la seva relació amb la capital vallesana, més concretament, amb Amador Garrell i la seva família. D'aquesta amistat sorgiran les seves col·laboracions en diverses publicacions promogudes per Garrell, tals com *La Gralla*. Les línies dels seus treballs seran sòbries i netes, amb les quals persegueix la síntesi i l'elegància en combinar-les amb una estil·lització dels angles molt Decó i l'ús peremptori de la corba. També destaquen d'aquest període els programes per a les festes majors de la Garriga i de Granollers. Tots ells són al·legories de la festa i l'estiu pel fet que són protagonitzats per joves d'un cànon molt semblant (cabells curts, espatlles nues i mans estil·litzades) que porten com a atributs objectes que evoquen l'abundància, la música i la natura.

El 1925, la Garriga esdevé l'escenari de la primera mostra pública de les seves obres, i la primera d'un seguit d'exposicions que es perllongaran fins a finals dels anys trenta. Fa un nou viatge a París, d'on retorna amb noves idees i obres. Amplia el seu registre d'estils i tècniques amb alguns dibuixos a la ploma i pintures. Malgrat els viatges no deixa de participar en publicacions de la comarca, i manté la col·laboració amb *La Gralla*, i s'hi suma *El Congost* (La Garriga) i *El Farell* (Caldes de Montbui) durant els anys de la Segona República.

Caricatures geomètriques

L'època daurada de l'obra d'Andreu Dameson es produeix durant la seva segona estada a Buenos Aires (1927-1932). Esdevé una etapa intensa, tant en l'esfera personal com en la professional, i estableix les bases per a la residència definitiva a la capital argentina (1939-1968).

Desplega la seva activitat artística col·laborant en diversos diaris i revistes argentins (*La Nación, Comedia, Caras y Caretas...*), i s'inicia també en la direcció artística d'alguna d'aquestes publicacions (*Atlántida*). Entra també en contacte amb el teixit associatiu dels catalans residents a Buenos Aires, centralitzats a través de les seves publicacions (*Catalunya, Ressorgiment...*) i es relaciona amb els ambients catalanistes, gràcies a la seva participació en les reunions del *Soviet Català*, penya fundada el 1913.

obra- és l'inici (a finals dels anys 20) de la col·lecció de caricatures geomètriques. La majoria d'aquestes caricatures retraten personalitats polítiques i militars de la societat argentina, catalana i espanyola. És una obra que tot i que té com a comú denominador la síntesi geomètrica pròpia de l'època (no oblidem el cubisme, el futurisme o el vorticisme), varia passant d'un geometrisme volumètric (J. Comorera) a un simetrisme de geometries planes (Ghandi, F. Macià) per acabar en una síntesi depurativa que té com a centre expressiu últim la mirada del caricaturitzat (*Passionària, Aiguader*). Una prova del reconeixement d'aquesta obra es produeix el 1931 quan, poc temps després d'haver exposat per primer cop una selecció d'aquestes caricatures a Buenos Aires (octubre), guanya el Concurs Internacional de Caricatura de Nova York amb un retrat de Francesc Macià.

Retorna després al poble natal, el qual -gràcies a les gestions iniciades pel Soviet Català- l'ha nomenat fill predilecte poc després de rebre aquest premi. Reprèn la seva col·laboració en publicacions d'àmbit comarcal, les exposicions, i el 1933 és objecte d'un sentit homenatge a la Garriga.

Visions de guerra

Per a Andreu Dameson, els anys de guerra civil signifiquen un període d'intens treball a dues bandes, com a dibuixant i, també com a membre del Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya.

És important en aquests anys la seva activitat política, que inicia arran d'haver conegut Francesc Macià i Ventura Gassol a Buenos Aires en la dècada anterior. Treballa al Comissariat com a resultat de la seva adscripció a ERC, i viatja al Front d'Aragó a principis de 1938. De resultes d'aquest viatge elabora l'àlbum *Visions de Guerra*. Hi mostra, mitjançant l'ús del llapis i l'aquarel·la, diferents escenaris del conflicte,

que evoquen per la seva solitud i rigorositat els gravats topogràfics de Piranesi. Però sembla que les runes de Dameson pretenen anar més enllà. Intenten mostrar amb gran modernitat una de les conseqüències últimes de la guerra: l'absurditat de la destrucció per part del propi creador absent en l'obra, l'home. Amb aquesta obra es marca una transició. Dameson abandonarà gradualment el dibuix humorístic per a centrar-se en la il·lustració.

El mateix any d'aquest viatge, i amb motiu del bombardeig patit per Granollers, dibuixa un cartell de grans dimensions fent una clara al·lusió a l'acció de l'aviació franquista.

La resolució final de la guerra a favor dels sollevats portarà Andreu Dameson vers el camí de l'exili. Un cop traspassada la frontera, passà un temps al camp de concentració d'Argelès, d'on fou rescatat i es traslladà a París. Aprofita la seva estada per fer alguns retrats (Georges Braque, Max Jacob...) viatja a Buenos Aires, on establí la seva residència definitiva.

El Casal de Catalunya

L'activitat de Dameson a Buenos Aires durant els anys de l'exili gira al voltant de tres eixos bàsics: el Casal de Catalunya, el Ministeri d'Educació argentí i els seus treballs en diverses publicacions argentines (com a dibuixant i director artístic). El Casal de Catalunya, institució amb seu a tota l'Amèrica Llatina, esdevenia en aquests anys l'element aglutinador dels catalans residents al continent. La vinculació d'Andreu Dameson amb el Casal de Buenos Aires esdevé més forta durant aquests anys. A banda de seguir participant a les revistes vinculades a la institució, participa cada cop més en els actes del centre, tals com conferències, exposicions, ... D'entre tots, destaca la celebració dels Jocs Florals a l'exili, on Dameson obté el *Premi Maspons i Camarasa* en dues convocatòries (1949, 1956), i participa activament en el celebrat a Mendoza (1958) i Buenos Aires (1960).

RESSORGIMENT
VIAMBA
FEBRER 1951
NÚM. 111

Cada cop més, diversifica la seva obra. Durant aquests anys, tendeix a adequar-se als gustos del continent i s'adapta, de manera tímida, a l'estètica pin-up en diverses ocasions. La seva obra en les revistes del Casal, *Catalunya* i *Ressorgiment*, es dona sota la fórmula del dibuix (humorístic i retrat) i del conte. La temàtica d'aquestes obres se centrarà cada cop més en temes garriguencs i aspectes potenciadors del patriotisme de l'autor i la publicació. Són il·lustracions a tinta molt minucioses i d'estètica carregosament folklòrica. Les pubilles, els estels de cinc puntes, les senyeres, i els vestits tradicionals seran els elements recurrents en un treball de recuperació nacionalista fruit de l'enyor en l'exili. Amplia també el seu currículum professional amb la direcció artística de publicacions de la capital (*Saber viure, Argentina...*), si bé durant els anys cinquanta se centra més en el seu treball al Ministeri d'Educació, que durà a terme fins poc abans de morir.

Il·lustració de llibres

A banda de col·laborar en nombroses revistes i diaris i d'exercir la direcció artística de diverses revistes i editorials, una de les activitats a les quals Dameson es va dedicar amb més assiduitat a l'Argentina va ser la il·lustració de llibres, especialment per a joves. Va ser així que va il·lustrar llibres de contes i enciclopèdies com *El tesoro de la juventud* amb dibuixos sobre els temes més diversos. Una de les sèries més destacades és la dedicada als dibuixos d'animals, on s'aprecia una subtil i fins ara insòlita utilització de l'aquarel·la en els fons i una gran versatilitat cromàtica per adequar la paleta a cada singularitat temàtica. També són rellevants les il·lustracions d'edificis històrics, on té un paper cabdal la sèrie dedicada a *Les 7 Meravelles*. En aquesta Dameson aplica curiosament el dibuix representacional per dotar de verisme i majestuositat un escenari on l'home, que apareix sempre contemplatiu, és tan sols un referent proporcional. Però dins d'aquest període tenen especial interès les anomenades *il·lustracions nocturnes*, obres clarobscuristes i críptiques que defineixen espais industrials amb una gran economia tant de color com de formes, que lluny d'empobrir l'obra la dota de profunditat i contundència.

Retrats figuratius

Dins l'àmplia gamma d'estils que conreà a l'hora de realitzar caricatures, Dameson experimentà una clara evolució respecte l'estil dels anys trenta. Elabora, durant els anys d'exili, una nova col·lecció de caricatures de personatges de la societat argentina (polítics, esportistes...). Prenent com a punt de partida el geometrisme volumètric de les primeres caricatures dels anys 20, l'adapta a una estètica més d'acord amb la il·lustració americana dels anys 40. Suavitant els contorns i relegant l'expressivitat humorística a un segon terme en pro d'un major verisme, Dameson ens dona una prova més del seu nou caràcter com a il·lustrador en detriment del caricaturista.

Com a mostra dels coneixements adquirits, dona classes de caricatura a l'Escola de Periodisme de Buenos Aires en els anys 50 i algunes conferències en centres especialitzats. Promou, arran de la seva tasca al Ministeri d'Educació argentí, activitats de suport al dibuix i també de beneficència, fent donació de les seves obres en moltes ocasions.

101 anys d'Andreu Dameson

La Garriga té uns quants fills il·lustres; i garriguencs que donin nom a un carrer n'hi ha pocs. Un d'aquest és l'Andreu Dameson.

Aquest il·lustre garriguenc mereixia no estar eclipsat per un altre centenari celebrat l'any passat: el de Manuel Blancafort, compositor. Per això aquesta celebració dels 101 anys del naixement de l'Andreu Dameson us ha de portar a conèixer un personatge singular i excepcional tant en les facetes artístiques com en les personals.

Amb aquesta exposició veurem un Andreu dibuixant, caricaturista, escriptor i, per què no, *l'Ambaixador de la Garriga a l'Argentina* on en la distància, obligada per la cruel guerra civil, recordava el més mínim detall del seu poble.

Des d'aquestes ratlles vull felicitar a tots el membres de la Comissió que han fet possible la celebració d'aquest centenari, i agrair el treball incansable dels estudiosos Sílvia Vilarrasa i Andreu (Centre d'Estudis Històrics Garriguencs) i Jordi Portavella i Dameson, autèntics "màsters en Andreudamesonologia".

Gràcies una vegada més a l'Escola Municipal d'Art i en especial als infatigables Jaume, Fina i Josep.

Gràcies a les col·laboracions "damesonianes" especials d'en Dani Portavella i Dameson; i també de la Judith Tresserras i en Jordi Musquera per poder fer d'aquesta exposició una pràctica didàctica entre els alumnes de la Garriga i comarca.

Desenterrem de la memòria l'obra de l'Andreu Dameson: ben segur que sota la pols centenària trobarem joies de valor incalculable per al nostre poble.

Xavier Moya Vázquez
Regidor de Cultura

El nostre agraïment a:

Fundació Maurí
Museu de Granollers
Amador Garrell
Josep Garrell
Lluís Solà
Joan Hernandes
Família Gironès
Andrés Jaime Damesón

La idea d'iniciar una investigació sobre l'Andreu Dameson va néixer al Centre d'Estudis Històrics Garriguenc, encara que després també s'hi van afegir persones alienes a l'entitat. Encara que l'Andreu Dameson és un dels artistes més importants que ha donat la Garriga, a hores d'ara és un desconegut per a la majoria dels garriguencs que no han viscut abans de la guerra civil, ja que després d'aquesta es convertiria en un de tants exiliats definitius.

Es produïa així en la vida i en l'obra d'Andreu Dameson un tall que les dividiria per sempre en dues meitats separades per un oceà. L'obra anterior a la guerra estava perduda o dispersa; la posterior, realitzada a l'Argentina, era un misteri gairebé total; els dibuixos i textos literaris apareguts en revistes dormien el somni etern de les hemeroteques. La nostra feina ha consistit doncs en recuperar la vida i l'obra d'Andreu Dameson a través de les persones que el van conèixer, de la seva família a l'Argentina, de publicacions catalanes, argentines i franceses, de documents conservats en arxius, etc. Ara mostrem els resultats obtinguts en aquest procés amb una exposició i un número de la revista *Analecta* dedicats a l'artista.

L'exposició està integrada principalment per reproduccions de dibuixos perduts de fa molts anys o que es troben a l'Argentina, però també pels originals que ha estat possible localitzar. Agraïm als seus propietaris la possibilitat de mostrar-los. La realització de l'exposició s'ha dut a terme en estreta col·laboració amb l'Escola Municipal d'Art, sense l'experiència de la qual hauria estat del tot impracticable. Tant l'exposició com la revista *Analecta* han estat possibles gràcies al patrocini de la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de la Garriga.

Jordi Portavella

Sala Municipal d'Exposicions

Plaça de Can Dachs

La Garriga

del 16 d'abril al 3 de maig de 1998

Obert de 7 a 9 del vespre.

Festius de 12 a 2 del migdia i de 7 a 9 del vespre.

Organització:

Sílvia Vilarrasa
Jordi Portavella
Dani Portavella
Fina Bernad
Josep Solé
Jaume Guardis
Judith Tresserras
Jordi Musquera
Rosa Iglesias

Visites comentades i tallers per a estudiants d'ESO, BUP i COU

Inscripcions:

Escola Municipal d'Art
Carrer Negociant, 79
Tel. 93 871 80 04
La Garriga

Presentació de l'exposició per a professors:

(inclou una visita comentada i una presentació de la proposta de taller)
A la Sala Municipal d'Exposicions,
16 d'abril a les 6 de la tarda

Visites comentades per al públic en general:

Els dissabtes a les 6 de la tarda

AJUNTAMENT DE LA GARRIGA

CULTURA
Ajuntament de La Garriga

ESCOLA
MUNICIPAL
D'ART
LA GARRIGA